

een vitaal Gronings cultuurveld

kunstraad
 groningen

20 NOV

Stadslab
Suikerunie terrein
Groningen

Verslag van plenair programma Vitaal Gronings cultuurveld, 20 november 2025 Stadslab Groningen

- **Introductie bestuurders Kirsten de Wrede en Susan Top**
- **Lezing Kristel Baele, voorzitter Raad voor Cultuur**
- **Bijdrage Roomyla Choenni, directeur Groninger Archieven**

Introductie bestuurders Kirsten de Wrede en Susan Top

“We zien veel verscheidenheid en creativiteit in de Groningse cultuursector. We verkeren in splendid isolation, we hebben van alles iets en dat is bijzonder voor de ligging van Groningen. Er is zoveel bevolgenheid in de sector, maar er zijn ook zorgen. Met elkaar moeten we aan de slag. En daarmee maken we vandaag een begin.”

Wethouder cultuur Kirsten de Wrede en gedeputeerde cultuur Susan Top openden op 20 november samen met directeur van de Kunstraad Groningen, Dirk-Jan Visser, de bijeenkomst ‘een vitaal Gronings cultuurveld’ in het Stadslab Groningen. Een bijeenkomst georganiseerd door de Kunstraad namens gemeente en provincie Groningen.

Susan Top: “Iedereen heeft een hart voor cultuur maar de bedrijfsmatige kant is noodzakelijk kwaad. Daar moeten we enorm op letten want dat maakt ons kwetsbaar. We zijn blij dat er nog steeds mensen zijn die het willen dragen, die vrijwillig zich inzetten in besturen en raden van toezicht. Als we het samen doen, voelt het anders.”

Kirsten de Wrede voegt eraan toe dat het vandaag belangrijk is om van elkaar te leren. “Zie elkaar niet als concurrent maar stel je kwetsbaar op. Kijk ook naar jezelf en wees eerlijk over wat je nodig hebt.”

Lezing Kristel Baele, voorzitter Raad voor Cultuur (zie ook de ppt op de website van de Kunstraad)

Kristel Baele neemt het stokje over met haar lezing over goed toezicht en financiering in de cultuursector.

“Ik ben gevraagd om het te hebben over de kwetsbaarheden. Maar ik ben een optimist dus ik ga ook suggesties aanleveren hoe je daarmee om kunt gaan.”

Baele stelt dat goed toezicht helpt. In het advies Ieder zijn aandeel dat onlangs is gepresenteerd benoemt de Raad voor Cultuur vijf elementen die van belang zijn voor goed toezicht. Baele: “De essentie is eigenlijk gedrag: hoe ga je met elkaar om?”

Breng de basis op orde

- a. Heb de kennis over de rol van een Raad van Toezicht in huis en handel transparant. Zorg dat de roosters van aan- en aftreden goed vindbaar zijn voor financiers en dat ze kloppend zijn.
- b. De Raad pleit voor 3 tot maximaal 5 toezichthouders per organisatie.
- c. Bestuurders of toezichthouders uit het bedrijfsleven die worden verbonden aan een culturele organisatie, moeten leren hoe het werkt. Houdt het bij een beperkt aandeel van toezichthouders uit het bedrijfsleven. De Raad pleit ervoor dat deze mensen opgeleid worden.

Gedrag en cultuur

- a. Noch de bestuurder of toezichthouder blijkt een goed beeld te hebben van wat een toezichthouder doet. Maar wat zijn die taken?
 1. Werkgeverschap
 2. Verantwoordelijk zijn voor werving, selectie, scholing. Dus pols regelmatig bij de directeur: gaat het goed met je? Dat is nodig, want de baan van directeur bestuurder is eenzame functie en zwaarder dan vroeger. Wees een Raad van daad en advies maar ga niet op de stoel van de bestuurder zitten.
 3. Toezichthouder. Maar heb voor jezelf helder: wat is van mij en wat niet van mij. Onderscheid de rollen en voer het gesprek als de rollen botsen.
- b. De verleiding is groot om steeds naar dezelfde mensen te gaan als je nieuwe leden voor het toezicht zoekt. Maar zo blijf je in dezelfde vijver vissen. Jonge mensen vinden besturen of Raden van Toezicht interessant maar denken er niet tussen te komen. Recruiten in andere delen van Nederland kan best: er zijn hier een aantal grote onderwijsinstellingen waar veel mensen opgeleid worden. Die mensen houden een hart voor Groningen en vinden het leuk om terug te komen voor een toezicht- of bestuursfunctie. Ons advies is om stageplekken vacant te maken om de drempel voor jonge mensen te verlagen.
- c. Denk goed na wie je benoemt als voorzitter. Ook de secretaris heeft een belangrijke rol: deze kan een verbindingsofficier zijn tussen de organisatie en Raad van Toezicht doordat deze persoon goed zicht heeft op de stukken. Als dat goed gebeurt kan de Raad van Toezicht gevoed worden met informatie.

Extern toezicht

Wettelijk is een Raad van Toezicht verplicht om elk drie jaar een zelfevaluatie te doen met externe begeleiding. Dat hoeft niet zwaar opgetuigd. De Raad voor Cultuur doet een oproep aan de regio: deel de evaluatieformats met elkaar. En let op: de externe begeleiding is alleen een industrie geworden. En zij willen een volgende opdracht dus ze vermijden duidelijkheid want externe adviseurs willen de raad niet schofferen. Moet er ook toezicht zijn op toezicht? De Raad voor Cultuur heeft ook in andere sectoren gekeken en vindt dat de sector dit vraagstuk zelf moet oplossen. Er gaan minder zaken mis als je het goed geregeld hebt en de codes naleeft. Als dat niet gebeurt komt er vanzelf een inspectie.

Rechtsvormen

Veel mensen denken een stichting de enige vorm is, maar in het advies van de Raad voor Cultuur staan vele andere vormen. Sommige vormen stellen hoge eisen aan de governance, goed om daar scherp op te zijn.

Codes

Er gaan stemmen op om de huidige drie codes (fair practice code, de code diversiteit en inclusie en de Governance code) terug te brengen naar één code. Hier kijkt de Raad naar.

Codes worden soms verkeerd vertaald zoals de code diversiteit en inclusie. Baele: "Kijk naar je eigen wereld. Dan maak je keuzes. Jong, oud, laag en hoog, kleine en grote beurs, is allemaal D&I."

Financiën

In een cultureel ecosysteem zijn verbindingen cruciaal. Tussen cultuur, organisaties, mensen van verschillende achtergronden. De vraag is: Hoe maken we een vitaal financieel ecosysteem?

Het valt Raad voor Cultuur op dat de overheidsuitgaven voor kunst en cultuur in de afgelopen twintig jaar gedaald in vergelijking met de economische groei en inflatie. Dat moet worden bijgetrokken en de Raad adviseert de overheid een investering van 250 miljoen te doen op korte termijn.

In deze zelfde periode zijn private bijdragen min of meer gelijk gebleven. Het idee dat privaat vanzelf meer gaat geven is een mythe volgens de Raad. "Privaat geld volgt publiek geld."

Adviezen

"Het hart klopt voor de maakpraktijk, maar geld is het instrument." Daarom een aantal adviezen om dit instrument beter te benutten.

1. Organisaties, profiteer van de anbi status! Draag dit actief uit, ook online.
2. Overheden: verruim subsidieperiode naar 8 jaar
3. Overheden en fondsen: sta opbouw weerstandsvermogen toe, net zoals dat in onderwijs en zorg het geval is. Er wordt van ons gevraagd ondernemend gedrag te vertonen, daar het hebben van weerstandsvermogen bij.

Vragen uit de zaal

- Vraag: Wanneer bestempelen we iemand als jongere?
Antwoord: beneden de 40 jaar zien we iemand als jongere.
- Vraag: Waarom is een secretaris Raad van Toezicht zo essentieel?
Antwoord: het is een verbindingsofficier tussen de organisatie en de Raad van Toezicht. Als Raad van Toezicht weet je vaak niet wat je niet weet. En als het niet loopt wordt het ingewikkeld. De secretaris speelt ook een rol in de zelfevaluatie.
- Vraag: Wanneer ben je als organisatie rijp voor een Raad van Toezicht?
Antwoord: Het één is niet beter dan het ander. Sommige organisaties zouden juist naar een bestuur moeten gaan. Maar een Raad van Toezicht zie je vaker bij grote organisaties en een bestuur is vaak beter voor kleine organisaties. Hoe dan ook: de verhouding tussen verbinden en begrenzen moet je goed in je achterhoofd hebben.
- Vraag: Hoe kom je tot een berekening voor het percentage weerstandsvermogen?
Antwoord: dat is heel verschillend voor de artistieke praktijk.
- Vraag: In het onderwijs kom je vaak de driehoek tegen van Raad van Toezicht- bestuur - organisatie. Zou het een idee zijn een dergelijk construct uit te proberen?
Antwoord: Het is in je eigen belang dat iedereen goed gevoed wordt. Een Raad van

Toezicht heeft ook een informatiehaalplicht maar die wordt niet altijd nageleefd. Beweeg je dus op de werkvloer, hou voeling met wat er speelt. Toezicht is in dat opzicht veranderd! Een vorm van visitatie organiseren is ook een goed idee.

- Vraag: Investering vanuit de overheid gaat natuurlijk samen met politieke kleur. Hoe ga je als RvC om met deze spanning?
Antwoord: Wij kijken breed naar cultuur. Er worden verschillende keuzes gemaakt maar als een partij geen cultuur wil, hebben we het daar niet over, maar dan zoeken we naar andere dingen die bijdrage aan cultuur van en voor iedereen. We zien het vaak te smal. Als we het over cultuur hebben noemen we bewust alle verschijningsvormen.

Bijdrage van Roomyla Choenni, directeur Groninger Archieven

Solidariteit in bestuur en organisatie.

“We hebben hier wel een unieke situatie: alles is goed vertegenwoordigd. Maar de randstedelijke context is anders dan hier. De focus van landelijke financiers moet verschuiven naar wat er nodig is in de regio.

Die verschuiving is in gang gezet. Nu kunnen we beter kijken wat we kunnen doen in de regiocontext om initiatieven te ondersteunen. We moeten als geheel verder komen. Maar dat vraagt ook om kritisch te kijken naar jezelf. Zijn andere instellingen bezig met dezelfde thema's? Stem plannen op elkaar af! Als we iets opener zijn over wanneer we aanvragen, waar en hoe, kunnen we elkaar verder helpen.

Dat geldt ook voor bedrijfsvoering. De Groninger Archieven is grote instelling maar ook bij ons is er een probleem als we twee langdurig zieken hebben. Hoe fijn zou het zijn als we kunnen delen: ik zit hiermee, zo heb ik dit aangepakt. Op laagdrempelige wijze elkaar op weg helpen.

Een ander voorbeeld is accountancy: je moet veel doen om aan wettelijke verplichtingen te voldoen. Maar we kunnen samen investeren. Dat lukt als we ook kwetsbaarheid tonen. Ik ben blij dat we echt aan de slag gaan en pleit voor uitwisseling, niet alleen op inhoud maar ook op het proces.”